उभयेषांधर्मान्विभजते क्रियमाणमित्यादिना कर्मयज्ञादिकंमानुषंमनुष्योहमित्यभिमानवताकृतं यस्मादेवंतस्मात्तेषांशास्त्रचक्षुषांतपसोविचारादन्यत्कर्मनविद्यते ॥ ३७ ॥ संवृतात्मनांधर्ममाह सर्वात्मने ति कर्मनिश्चयंयज्ञादौबुद्धिं ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ इतिशांतिपर्वणिमो॰नै॰भा॰पंचनवत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २९५ ॥ ॥ ७ ॥ एवंधर्मान्श्रुत्वाउत्तरोत्तरमुत्कर्षंप्रपित्सुःपृच्छति वर्णइति तत्रवर्णाःपूर्वोक्ताःषट्कृष्णधूम्रनीलरक्तपीतश्वेताः क्रमेणबुद्धिसत्वतमोरजोंशयोराधिक्यसाम्यापकर्षजाः तत्रविशेषःस्वाभाविकवर्णादाधिक्यंतमोरजसोर्हासइत्यर्थः ॥ १ ॥ यदेतदिति सात्विकस्यब्रह्म णोऽपत्यैर्लोकैःसात्विकैरेवब्राह्मणैर्भवितव्यंकथंरजआदिप्रधानंक्षत्रादिविशेषजातिग्रहणंततउत्पन्नस्येत्याक्षेपार्थः ॥ २ ॥ ३ ॥ तपसोप्यपकर्षःकुतइत्यतआह सुक्षेत्रादिति सात्विकयोर्दंपत्योःपुण्यःसंभव

क्रियमाणंयदाकर्मनाशंगच्छतिमानुषं॥ तेषांनान्यदृतेलोकेतपसःकर्मविद्यते ॥ ३७॥ सर्वात्मनानुकुर्वीतगृहस्थःकर्मनिश्चयं ॥ दाक्ष्येणहव्यकव्यार्थंस्वधर्मे विचरन्नृप ॥ ३८॥ यथानदीनदाःसर्वेसागरेयांतिसंस्थितिं॥ एवमाश्रमिणःसर्वेगृहस्थेयांतिसंस्थितिं॥ ३९॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति॰मोक्ष॰प॰परा शरगीतायांपंचनवत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २९५॥ ॥ ७॥ जनकउवाच वर्णोविशेषवर्णानांमहर्षेकेनजायते॥ एतदिच्छाम्यहंज्ञातुंतद्ब्रूहिवद तांवर ॥१॥ यदेतज्जायतेपत्यंसएवायमितिश्रुतिः॥ कथंब्राह्मणतोजातोविशेषग्रहणंगतः॥२॥ पराशरउवाच एवमेतन्महाराजयेनजातःसएवसः॥ त पसस्त्वपकर्षेणजातिग्रहणतांगतः॥३॥ सुक्षेत्राच्चसुबीजाच्चपुण्योभवतिसंभवः॥ अतोन्यतरतोहीनादवरोनामजायते॥४॥ वक्त्राद्भुजाभ्यामूरुभ्यांपद्भ्यांचै वाथजज्ञिरे॥ सृजतःप्रजापतेर्लोकानितिधर्मविदोविदुः॥५॥ मुखजाब्राह्मणास्तातबाहुजाःक्षत्रियाःस्मृताः॥ ऊरुजाधनिनोराजन्पादजाःपरिचारकाः॥६॥ चतुर्णामेववर्णानामागमःपुरुषर्षभ॥ अतोन्येत्वतिरिक्तायेतेवैसंकरजाःस्मृताः॥७॥ क्षत्रियातिरथांबष्ठाउग्रावैदेहकास्तथा॥ श्वपाकाःपुल्कसाःस्तेनानिषा दाःसूतमागधाः॥८॥ अयोगाःकारणाव्रात्याश्चांडालाश्वनराधिप॥ एतेचतुर्भ्योवर्णेभ्योजायंतेवैपरस्परात् ॥९॥ जनकउवाच ब्रह्मणैकेनजातानांना नात्वंगोत्रतःकथं॥ बहूनीहहिलोकेवैगोत्राणिमुनिसत्तम॥ १०॥ यत्रतत्रकथंजाताःस्वयोनिंमुनयोगताः॥ शुद्धयोनौसमुत्पन्नावियोनौचतथापरे॥११॥

स्तयोरन्यतरस्यहीनत्वेहीनइत्यर्थः ॥ ४ ॥ अन्यतरहीनत्वमपिकुतइत्याशंक्योत्पत्तिस्थानभेदादित्याह वक्त्रादितिद्वाभ्यां ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ अंबष्ठादीनांस्वरूपंजातिविवेकाद्विवेक्तव्यं सवर्णाब्राह्मणान्सू तेराज्ञीमूर्धावसिक्तकं वैश्यांबष्ठंनिषादंतुशूद्रापारसवश्वसइत्यादिना ॥ ८ ॥ ९ ॥ ननुनिरवयवादव्याकृताज्जगज्जातमितिसर्वत्रश्रूयतेतत्रकुतोवयवकल्पनेतिशंकते ब्रह्मणेति ब्राह्मणेतिपाठेएकेनब्रह्मणेत्यध्या हर्तव्यं नानात्वंब्रह्मक्षत्रियादिभावेनभिन्नत्वं गोत्रतःअन्वयतः गोत्राणिब्रह्मक्षत्रियादीनिउपांबष्ठादीनिच तस्माज्जातितारतम्यमयुक्तमित्यर्थः ॥ १० ॥ तस्यादरेपिव्यभिचारमाह यत्रेति यथाकाक्षीवताशू द्रायामुत्पादिताःपुत्राब्राह्मणत्वंनीतानतुतेनिषादत्वंप्राप्ताइत्यर्थः तस्मात्कारणद्वाराकार्यद्वारावाजातिभेदोनयुक्तइतिभावः ॥ ११ ॥

Digitized by Google